

ఆర్మోక్ష్మత్రయే సోమేషుం, గుంటూరు.

గుంటూరు-522 002. ఆంధ్రప్రదేశ్

శ్రీశ్రీశ్రీ నిమిషాంబా దేవి చరిత్ర

**గురుబ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః గురుద్దేవో మహేశ్వరః
గురుఃసాక్షాత్ పరబ్రహ్మ తస్మైశ్రీ గురువేనమః**

శ్రీ నిమిషాంబా దేవిని కుల దేవతగా ఆరాధించునటువంటి సుదక్షణా ముక్త మునీంద్రుల ప్రియ కుమారుడగు శ్రీ జ్యోతిష్మంతుల వంశస్థులగు ఆర్య క్షత్రియ కులదీపకులకు కొరకు తెలియచేయు మహాశాసన పత్రిక. ఈ పత్రిక యందు గల సాంప్రదాయము, ఆచార వ్యవహారములు అందరూ పాటించగలరు.

పూర్వము కృతయుగ మధ్యకాలమున జానుమండలుడు, సుమండలుడు అను రాక్షస వీరులు జన్మించిరి. వీరిలో పెద్దవాడైనటువంటి జానుమండలుడు ధైర్యముచేసి మేరుపర్వతమును చేరి పంచాగ్ని మధ్య కూర్చొని బ్రహ్మదేవుని గూర్చి ఘోరముగా తపస్సుచేసి సర్వ లోకముల యందు తనకు ఎదురు లేకుండా బ్రహ్మదేవునిచే వరమును పొందెను. ఈ వరము యొక్క గర్వముతో దేవతలను, మునులను, నరులను నానా విధములుగా బాధపెట్టుచుండెను. ఈ బాధలకు తాళలేక దేవతలు జానుమండల, సుమండలుల గుర్చి ఇంద్రునకు మొరపెట్టుకొనగా ఇంద్రుడు ఆలోచించి ఈ రాక్షస వీరులను సంహరింప నాతో సాధ్యపడేది కాదని తనతో దేవతలను వెంటబెట్టుకొని బ్రహ్మలోకమునకు పోయి బ్రహ్మదేవునితో

మొరపెట్టుకొనిరి. వైకుంఠనాథుని వేడుకొనెదము అని చెప్పి అందరిని తీసుకొని బ్రహ్మ వైకుంఠనాథుడగు శ్రీ మహావిష్ణువు వద్దకు పోయి వారి బాధలను విన్నవించుకొనిరి. అంతట శ్రీ లక్ష్మీనాథుడు తన దివ్యదృష్టితో అంతా పరికించి ఈ రాక్షసుల మదమణచువాడు పార్వతీనాథుడు యొక్కదేఅని విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మ దేవేంద్రుని, దేవతలను వెంటబెట్టుకొని కైలాసమునకు పోయి కైలాసనాథుని ఎదుట తమ బాధలను గూర్చి మొరపెట్టుకొనిరి. అంతట శివుడు తన యోగమాయా ప్రభావముతో అంతటిని పరికించి జానుమండలుని సంహరించుటకు గల కారణము వేరే యున్నది. అతను కొద్ది కాలములోనే సంహరింపబడతాడు కావున మీరందరును భయపడక మీ స్వస్థలములకు పొండని శివుడు చెప్పిన పిమ్మట శ్రీ మహావిష్ణువు, బ్రహ్మదేవుడు దేవేంద్రుడు, దేవతలు మున్నగు వారు కైలాసమును వదిలి వారి వారి స్వస్థలములకు పోయిరి. తదనంతరం బ్రహ్మదేవునిచే సృష్టించబడినటువంటి ఉత్తమ రాజర్షి సుమనస్కు మహాముని అతని సతీమణి సుశీల సుఖసంతోషములతో భూలోకము నందు ఒక ఆశ్రమమున జీవించుచుండిరి. కొంత కాలమునకు వారి ఆశ్రమమునకు గౌతమముని వచ్చెను. వారి రాకకు సుమనస్కు మహాముని, వారి ధర్మపత్ని సుశీల గౌతమునికి షోడశోపచారములతో మిక్కిలి గౌరవించిరి. ఆ గౌరవమునకు గౌతమముని సంతోషించి, ఓ ముని దంపతులారా మీరు పుండరీక యాగము చేయుము, మీకు శుభములు కలుగును అని చెప్పి ఈ యజ్ఞమునకు జానుమండల సుమండులులను రాక్షస వీరుల వలన విఘ్నములు కలుగును. వారిని వధించుటకు పరమేశ్వరుడు యొక్కదే దారి చూపగలడు. కావున మీరు శివుని గూర్చి తపస్సుచేసి బలసంపన్నుడైనటువంటి కుమారుని వరముగాపొంది యజ్ఞ సంరక్షణ చేసుకొని ధర్మార్థ కామ మోక్షములను అనుభవింపుము యని గౌతమ ముని ఆ దంపతులకు చెప్పి తన ఆశ్రమమునకు వెళ్ళెను.

అంతట సుమనస్కు యోగీంద్రుడును వారి భార్య సుశీల హిమాలయ పర్వతములుచేరి యేకాంత ప్రదేశమున పంచాగ్ని మధ్య కూర్చొండి పరమేశ్వరుని హృదయము నందు నిలిపి ఘోర తపస్సు చేసిరి. ఆ తపస్సునకు మెచ్చి పరమేశ్వరుడు సతీసమేతుడై దర్శనమిచ్చి ఏమి వరము కావలయునని పలుకగా ముని దంపతులు మిక్కిలి సంతోషించి స్వామి మేము చేయు పుండరీక యాగమును రక్షించుటకు రాక్షస కులాంతకుడు, మహా బల సంపన్నుడగువంటి కుమారుని ప్రసాదింపమని వేడుకొనగా సాంబమూర్తి కరుణించి తన యోగమాయా ప్రభావముతో ఒక దివ్య పురుషుని సృష్టించి అతనికి “ముక్త మహర్షి” అని నామకరణము చేసి అతనికి సకల విద్యలను ఉపదేశించెను

మరియు గాయత్రి మహాస్త్రమును, పాశుపతాస్త్రమును, రౌద్రాస్త్రమును, నాగాస్త్రమును, గరుడాస్త్రమును, శక్తి బాణాస్త్రమును, పర్వతాస్త్రమును, అయింద్రాస్త్రమును, ఆగ్నేయాస్త్రమును, వాయువ్యాస్త్రమును మొదలయిన దివ్యాస్త్రములను ఉపదేశించి ఇక నుండి నీవు “ఆర్య క్షత్రియ వంశస్తుడవై సుమనస్కు ముని దంపతులకు కుమారుడవై” వర్ధిల్లమని దీవించి, ఓ సుమనస్కు ముని దంపతులారా! యీ కుమారుడు వేదశాస్త్రములందు, పరాక్రమమునందు వీరుడై, ధీరుడై ప్రకాశించుచుండును. రాబోవు కాలమందు ఈ ముక్తర్షికి దూర్వాసముని కుమార్తెయగు సుదక్షిణయను ముక్తి కాంతను భార్యగా పొందగలడు. ఇతని వంశమువారు రూపవంతులుగాను, సంపన్నులు, వేదపారాయణమునందు, చిత్ర విచిత్ర లేఖనమునందు విద్యా సంపన్నులుగాను, మహాఋషుల గోత్రములతో భూలోకమున విరాజిల్లగలరని ఆనతి నిచ్చెను. మరియు మీ కుమారుని వలన సర్వ సౌఖ్యములు మీకు కలుగును. ఈ ముక్తర్షికి యుద్ధ కాలమునందు పార్వతీదేవి అంశయగు శ్రీ నిమిషాంబాదేవి సహాయము చేయుచూ కులదేవతగా కొలవబడును. కావున మీ కుమారుని వెంట తొడ్కొని పొమ్మని ఆశీర్వదించి శివపార్వతులు కైలాసమునకు పోయిరి. అంతట సుమనస్కుముని పరమానందము చెంది తన భార్యను వెంటబెట్టుకొని అరణ్యముచేరి విశ్వకర్మచే యాగశాలను నిర్మించుకొని బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, దేవర్షులు మున్నగువారి సహాయముతో యాగం మొదలుపెట్టు సమయమున రాక్షస గురువుయగు శుక్రాచార్యుడు గమనించి జానుమండలాసురునికి ఈ విషయమును తెలిపెను. అప్పుడు జానుమండలుడు తన మంత్రులను పిలిపించి తగిన రాక్షస వీరులను మీ వెంట పెట్టుకొనిపోయి సుమనస్కుడు చేయు యాగమును ధ్వంసముచేసి మునుల శిరస్సులను ఖండించి హోమగుండమునందు రక్తమాంసములను వేసిరండని ఆజ్ఞాపించెను. రాక్షసులు యాగశాలకుపోయి ప్రళయమును సృష్టించు సమయమున శ్రీ ముక్త మునీంద్రుల వారు కోపించి తన కులదేవతయగు శ్రీ నిమిషాంబాదేవిని ప్రార్థించగా ఆమె వెంటనే ప్రత్యక్షమై రాక్షసులను హతమార్చెను. ఈ విషయమును కొందరు రాక్షసులు జానుమండలునికి తెలియపరచగా మిక్కిలి కోపించి కోటి రాక్షస వీరులతో ముక్తర్షిని ఎదిరించి యుద్ధము చేయదలచెను. అది గమనించి ముక్తర్షి యజ్ఞేశ్వరుని ధ్యానించగా హోమగుండమునుండి అనేక రథములు, సైన్యములురాగా వారి సహాయముతో జానుమండల, సుమండలులను, వారి సైన్యమును తన పాశుపతాస్త్రముతో సంహరించెను. దేవతలు

ముక్తర్షిపై పూలవర్షమును కురిపించెను. అంతట సుమనస్కుడు యజ్ఞమును సజావుగా జరిపించి ఋషులకు సన్మానములు చేసి తన భార్యయగు సుశీలను, కుమారుని వెంట బెట్టుకొని తన నివాసమగు ప్రభావతి పట్టణమునకు పోయి కుమారుడగు ముక్తర్షికి పట్టాభిషేకము చేసి దుర్వాసముని కుమార్తెయగు ముక్తికాంతతో వివాహము జరిపి తాను తన భార్యతో కలిసి తపస్సు చేసుకొనుటకు అడవికి వెళ్లెను.

పిమ్మట ముక్తికాంత, ముక్తర్షి దంపతులకు ఎనిమిది మంది కుమారులు, ఒక కుమార్తె కలిగిరి. సూర్యుని వరమున జన్మించినటువంటి పెద్ద కుమారుడగు జ్యోతిష్మంతుని గౌతముని కుమార్తెతోను తక్కిన కుమారులకు వేరు వేరు మునుల యొక్క కుమార్తెలతోను వివాహములను వైభవముగా జరిపించి తానును భార్యసమేతుండై తపస్సు చేయుటకు పోయెను.

తరువాత ముక్తర్షి కుమారులు తమ భార్యలతో కలిసి వన విహారమునకు పోయి కొలనుయందు స్నానాలు చేయుచున్న సమయములో రోమశుండను బ్రహ్మర్షి కైలాసమునకు పోవుచూ ఆ మార్గమున వచ్చుటను ముక్తర్షి కుమారులు చూచి ఏదో పిశాచి వచ్చుచున్నదని భ్రమించి రాళ్ళను ఆ బ్రహ్మర్షిపైన వేసిరి. అంతట ఆ ఋషి కోపించి మీరు అజ్ఞానులై వృత్తి ధర్మములను విడిచి బలహీనులగుదురని శపించగా వారు భయపడి తమ తండ్రి వద్దకు పోయి విషయమును తెలుపగా అది విని ముక్తర్షి బాధపడి శివుని గూర్చి తపస్సు చేయగా శివుడు ప్రత్యక్షమై ఏమి నీ కోరిక అని అడిగెను. అంతట ముక్తర్షి మహానుభావా! పరమేశ్వరా! నా కుమారులలో కొందరు రోమశముని శాపమునకు భయపడుచున్నారని వేడుకొనెను. అంతట పరమేశ్వరుడు ఓ మునిపుంగవా! ఆ బ్రహ్మర్షి శాపమును కాదనుట ఎవ్వరి తరమూ కాదు. కావున అనుభవింపక తప్పుడు అనిచెప్పి, నీ కుమారులలో కొందరు మునిశాపము లేక పరిశుద్ధముగా నున్న వారి వలన నీ వంశము భూలోకములో అభివృద్ధి కాగలదు. అంతేగాక కణ్వ - జాబాలి - భారద్వాజ - కశ్యప - శ్రీవత్స - ఆత్రేయ - హరిత - కౌండిన్య - అంగీరస - గౌతమ - గార్గేయ - వాశిష్ఠ - శాండిల్య - దుర్వాస - మైత్రేయ మొ॥ గోత్రములు గలిగి భూలోకము నందు సర్వ దేవతల రూపములను చిత్రలేఖనమును విద్యచే లోకోపకారులుగా నడచుకొనగలరు అని చెప్పి శివుడు మాయమయ్యెను. ఆ తదుపరి ముక్తర్షి కుమారులలో కొందరు వేద శాస్త్రములను చదివి నీతిమంతులుగా ఆర్యక్షత్రియ వంశమునకు ఆరాధ్యులై యెల్లవేళలా శ్రీ నిమిషాంబాదేవిని

స్మరించుకొనుచు శ్రీ మహా విష్ణువునకు పీతాంబరములు, శివునికి రత్న కవచమును, బ్రహ్మకు దివ్య విమానమును తయారుచేసి ఇచ్చిరి.

కావున ఈ ఆర్యక్షత్రియ చిత్రకారులకు వేదశాస్త్ర పఠనము, మూడువేళలా సంధ్యా వందనములు ముఖ్యం. వీరు మహాముని గోత్ర ప్రవర సూత్ర శాఖలు కలిగి హనుమధ్వజ - గరుడధ్వజ - వృషభధ్వజ - మకరధ్వజ - సింహధ్వజ మున్నగు బిరుదులతోను, ఏనుగులు, గుర్రములు, రథములు మున్నగు వాహనములు కల్గి వుందురు. కావున ఈ ముక్త మహాముని వంశమును నిరాకరించి అపచారములు, అనాచారములు చేసిన యెడల బ్రహ్మహత్యాధి పాపములు అనుభవింతురు.

కావున ఆర్యక్షత్రియ కులదీపకులారా! జ్ఞాన సంపన్నులారా! ఈ విజ్ఞాన శాసన పద్ధతి ప్రకారము నడచుకొనగలరు.

పైన ఉదహరించిన వంశక్రమము “బ్రహ్మాండ పురాణములో బ్రహ్మ నారద సంవాద రూపమైన వర్ణ వైభవ ఖండము” నందు నిరూపించబడినది. కావున మీరు కులాచారులై శ్రీ నిమిషాంబాదేవి కరుణా కటాక్షములను పొందుచూ బంధుజన పోషకులుగా అభివృద్ధి పొందగలరు.

శ్రీశ్రీశ్రీ నిమిషాంబాదేవియే నమః

శ్రీశ్రీశ్రీ సుశీలా సమేత సుమనస్కు యోగియే నమః

శ్రీశ్రీశ్రీ సుదక్షణా సమేత ముక్త మహర్షియే నమః

శ్రీశ్రీశ్రీ మున్ముక్త మహాముని కుమారధీర ధీమంత

శ్రీమంత మహాశాంత జ్యోతిస్మంతయే నమః

సర్వేజనా సుఖినోభవంతు

(ఆర్యక్షత్రియ చిత్రకార (చిత్తారి) సంఘం, కడప వారు 1995లో ప్రచురించిరి. ఆ పుస్తకమునుండి మన వంశ పురాణమును సేకరించడమైనది)

మైసూర్, గంజాం జిల్లా లోని శ్రీ నిమిషాంబాదేవి ఆలయ స్థలపురాణము

రాజు సుమనస్సుడు ముక్త మహర్షిని
లోకరక్షణ కొరకు ప్రార్థించుట.

వెంటనే సుమనస్సు మహర్షి నేటి మైసూరు, గంజాం
వద్ద కావేరి నది ఒడ్డున లోకరక్షణకు యాగం తలపెట్టాడు.

యాగంను ధ్వంసం చేయుటకు
జాను, సుమందలులను రాక్షసులు వచ్చిరి.

ముక్త మహర్షి రాక్షసులను సంహరించుటకు
మహాశక్తిని ప్రార్థించెను.

వెంటనే యోగాగ్ని నుండి మహాశక్తి
త్రిశూలం, ధమరుకంతో ప్రత్యక్షమయ్యెను.

లోక కంటకులైన జాను, సుమందలులను
తన త్రిశూలంతో సంహరించెను.

విజయహాసంతో మహాశక్తి ఆశీర్వాదించెను.
ముక్త మహర్షి అమ్మను కీర్తించెను.

పిమ్మట మహాశక్తి ఆ ప్రదేశములో 'శ్రీనిమిషాంబాదేవి'గా
భక్తుల కోర్కెలు తీర్చుటకు మైసూరు నందు వెలసెను.

ఆర్కేక్రైయ్ సోల్యూషన్స్, గుంటూరు.
గుంటూరు-522 002. ఆంధ్రప్రదేశ్

YNR GRAPHICS, GUNTUR. Cell : 70326 30900